

Hvorfor jeg endret syn

Linn Sæbø Rystad, Førstemanuensis i
praktisk teologi, MF Vitenskapelige
Høyskole for teologi, religion og samfunn.

Photo by Jason Leunig on Unsplash

Møtet med mennesker

- Umulig for meg å stå ansikt til ansikt med mine venninner/venner og fordømme dem
 - Det teologiske arbeidet med dette begynte på teologistudiet
 - Når det endret seg:
 - Det er mulig å lese tekstene jeg alltid har fått høre at kun kan leses på en bestemt måte på andre måter
 - Vår forståelse av ekteskap er ikke den samme som på bibelsk tid
 - Erfaringer er en viktig del av teologien – ingen teologi er uten erfaringer
- Kristen antropologi krever at vi møter mennesker med kjærlighet
 - Skapt i Guds bilde og i hver og en av oss ser vi glimt av Gud

De vanligste argumentene en møter

01

Det finnes ett
BIBELSK syn på
ekteskapet

02

Teologi er statisk

03

Dette spørsmålet er
annerledes

1) Samlivs- former i Bibelen

Mann/kvinne

Ofte mann som
var mye eldre enn
kvinnen.

Flerkoneri

Eks: Jakob

Sølibat

Eks: Jesus og
Paulus. **NB! Alltid
frivillig!**

Svogerekteskap

Når mannen døde,
overtok broren
ektefellen hans

Gift, men
(mange)
slaver som
konkubiner

Eks: Abraham,
David og
Salomo

Hva vet vi om familier og ekteskap på bibelsk tid?

- En familie var noe annet enn «kjernefamilien»
- I romerriket var familier patriarkalske der alle personer lå under mannen.
- Jødiske familier var også patriarkalske og slektslinjene var viktige.
- Kvinner ble sett på som mindre verdt.
- Ekteskap var transaksjon og maktforhandling.
- Slaveri var vanlig.

Syn på seksualitet

- I antikken hadde de ikke samme syn på seksualitet som oss:
 - Det var vanlig at menn hadde sex med andre menn (ofte unge gutter/slaver).
 - Det viktige var at man ikke ble oppfattet som å være den «passive» eller feminine part.
- Likekjønnet sex ble sett på som utskeielse, at man ikke klarte å moderere seg.

Anti-familie bevegelser

- Det fantes mange forskjellige filosofiske retninger både i Hellas, Romerriket og i jødedommen som argumenterte for at man ikke burde gifte seg.
- Jesus og hans følgere – motkulturell bevegelse, bevegelsen som den nye familien.
- Jesus avviser sin egen familie og ber flere ganger andre om å forlate deres familier for å følge ham (Matt 4, 21-22; 8, 21-22; 10, 35-36; Mark 3, 31, 33-35; Luk 14, 26).
- NT sier også at det ikke vil finnes ekteskap i Guds rike (Luk 20, 35).
- I lignelser om bryllupsfester og gjestebud utvider Jesus hvem som skal inviteres utover familie.
- Gud som far for hele denne nye familien.

Urkirken – familiebånd handler ikke om slekt, men om troen på Jesus.

- Motkulturell fordi den blander mennesker på tvers av rase, klasse og kjønn.
- Endetidssyn forsterker dette – Jesus kommer snart igjen, så da trenger du ikke gifte deg.
- Paulus er ikke entydig i sin rådgivning rundt familieliv, ekteskap og seksualitet
 - Ved konvertering var det forventet at kirken var din nye familie (1. Tess, 1,4).
 - Gjennom urkirken og oldkirken var det en drakamp mellom de som ønsket å holde på endetidssynet rundt familie og de som ønsket å tilpasse seg samfunnet i større grad.
 - Seksuell avholdenhet sees på som bedre enn ekteskap i deler av antikken og middelalderen.
 - Seksuelt avholdende munk/nonner fremheves som «bedre kristne».

Hustavlene

- Sterkt inspirert av gresk moralfilosofi: Et velordnet hushold (oikos) gir et velordnet samfunn (polis) i et velordnet univers (kosmos).
- Hierarkisk struktur.
- Sannsynlig at Efeserbrevet, Kolosserbrevet og pastoralbrevene ikke er skrevet av Paulus, men senere – dette henger sammen med synet på ekteskapet.
- Viser at de kristne tilpasset seg samfunnet rundt, men legger en kristen vri på det.

«The view that the Bible prescribes that the institution of marriage should consist of a monogamous and lifelong relationship between a man and a woman has no support from the texts of the Bible itself. To the contrary, the understanding of what marriage entailed in the period covered by the Old Testament and New Testament indicates almost no parallel with our modern 'Biblical' understanding of the institution of marriage.»

2) Teologi er statisk

- Den korte gjennomgangen viser at teologi rundt ekteskap og samlivsetikk aldri har vært fastlagt.
- En teologi som er statisk slutter å være relevant.
- Teologi er alltid avhengig av erfaringer – en teologi som ikke bruker erfaring blir en virkelighetsfjern teologi.

Confessio Augustana

Artikkel 7: Om kirken

- «Like ens lærer de at det alltid vil forbli èn hellig kirke. Men kirken er forsamlingen av de hellige, der evangeliet blir lært rent og sakramentene forvaltet rett. *Og til sann enhet i kirken er det nok å være enig om evangeliets lære og om forvaltningen av sakramentene.* Men det er **ikke nødvendig** at det alle steder er ensartede menneskelige overleveringer eller skikker eller seremonier som er fastsatt av mennesker. Som Paulus sier: 'Èn tro, èn dåp, èn Gud og alles Far...'»
- Luther:
 - Troen alene (Sola Fide)
 - Skriften alene (Sola Scriptura)
 - Nåden alene (Sola Gratia)
- Luthers lære og etikk om ekteskap og familie.

3) Dette spørsmålet er annerledes

- De har rett i at i mesteparten av historien har ekteskapet vært mellom mann og kvinne – men hvordan ekteskapet har sett ut har endret seg mye.
- Skapelsesordning?
- Samlivsetikk er en del av etikken – det er ikke snakk om å gjøre noen annen etikk om til teologi og bekjennelsesspørsmål.
- Det har blitt borte i debatten at det ikke kun er likekjønnet samliv som er løftet opp som et bekjennelsesspørsmål, men hele samlivsetikken.
- Noen kommentarer til samlivsdokumentet som ble vedtatt på Synodemøtet:
 - Hvordan har de tenkt å håndheve dette?
 - Hvis man ikke skal håndheve det, hvorfor måtte det da bli et bekjennelsesspørsmål?
 - Hvis det av ordinerte “forventes en positiv tilslutning og forpliktelse til kirkens bekjennelse og skriftsyn” må det også gjelde dåp og nattverdssyn.

«‘The Bible says’ is not sufficient as a warrant for the Christian moral life, including marriage and family. Historically informed reading reminds us that there is no such thing as ‘the biblical family’ – or if there is, it is patriarchal, polygamous, multi-generational, slave-owning and authoritarian, with women and children the property of the male household head. Such a vision does not, and should not, commend itself to people today – and that, because the gospel is judgement on structures of oppression and liberation for the oppressed and marginalized, not least, women, children and strangers.»

Barton, Stephen C. 2016. “Marriage, Family, the Bible and the Gospel.” *Theology (Norwich)* 119 (3): 163–71. <https://doi.org/10.1177/0040571X15623690>.

Kort oppsummert

1. Det finnes mange forskjellige bibelske ekteskapssyn.
2. Jesus er tydelig på at den nye familien er de som følger ham.
3. Paulus er tydelig på at sølibat er bedre enn ekteskap og familie.
4. Urkirken og oldkirken har en lang diskusjon om hvordan de kristne skal forholde seg til ekteskap og familie.
5. Teologi er ikke statisk, men må være dynamisk for å være relevant.
6. Samlivsetikk er ikke i en teologisk særstilling, den kan også diskuteres og tolkes på ulike måter.
7. Hvis man skal aktivt følge opp dette bekjennelsesspørsmålet må man også aktivt følge opp andre bekjennelsesspørsmål som dåp og nattverdssyn.

Kilder:

1. Barton, Stephen C. 2016. "Marriage, Family, the Bible and the Gospel." *Theology (Norwich)* 119 (3): 163–71. <https://doi.org/10.1177/0040571X15623690>.
2. Bird, Jennifer. 2023. *Marriage in the Bible: What Do the Texts Say?* 1st ed. Blue Ridge Summit: Rowman & Littlefield Publishers, Incorporated.
3. Eck, Ernest van. 2020. "A Theology of Marriage: A Biblical or a Cultural Construct?" *Hervormde Teologiese Studies* 76 (4): e1–8. <https://doi.org/10.4102/hts.v76i4.6027>.
4. Ellingsen, Mark. 2017. *Martin Luther's Legacy: Reforming Reformation Theology for the 21st Century*. 1st ed. New York: Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1057/978-1-137-58758-9>.
5. Jackson, Bernard S. 2011. "The 'Institutions' of Marriage and Divorce in the Hebrew Bible." *Journal of Semitic Studies* 56 (2): 221–51. <https://doi.org/10.1093/jss/fgr002>.
6. Ruether, Rosemary Radford. *Christianity and the making of the modern family: ruling ideologies, diverse realities*, Boston Bacon Press, 2000
7. Stegmann, Andreas. 2019. "The Development and Structure of Luther's Ethics." *Lutheran Quarterly* 33 (2): 137–52. <https://doi.org/10.1353/lut.2019.0018>.